

**Nya bestämmelser för naturreservatet Ljungryda-Östafors Bruk,
Bromölla kommun****Uppgifter om naturreservatet**

Länsstyrelsen i dåvarande Kristianstads län beslutade den 28 januari 1985 bilda naturreservatet Ljungryda – Östafors Bruk.

Namn	Ljungryda - Östafors Bruk
Kommun	Bromölla
Gränser	Området är markerat med svart heldragen linje på bifogad karta.
Fastigheter	Östafors Bruk 1:1 (del av) och 2:1
Läge	Utmed Holjeån vid länsgränsen mellan Skåne och Blekinge ca 3 km söder om Jämshög och ca 5 km norr om Näsum.
Kartblad	Topografiska kartan : 3 E Karlshamn NV Ekonomiska kartan : 3 E 6 d Blistorp 3 E 6 e Östad
Areal	18,6 hektar
Markägare	Olofströms Energiservice AB
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 kap 5 § tredje stycket miljöbalken beslutar Länsstyrelsen att Länsstyrelsens i dåvarande Kristianstads län beslut den 28 januari 1985 med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) om naturreservat för det område som utmärkts med svart heldragen linje på bifogad karta ska kompletteras med nytt syfte och nya bestämmelser samt ett tillägg till skötselplanen.

När detta beslut vunnit laga kraft, ska reservatsbestämmelserna som tidigare Länsstyrelsen i dåvarande Kristianstads län meddelade i beslutet den 28 januari 1985 om bildande av naturreservatet Ljungryda - Östafors upphöra att gälla.

Syftet med reservatet

Naturreservatets geografiska avgränsning är densamma som tidigare.

Syftet med naturreservatet är enligt 1985 års beslut att bevara de geologiska bildningarna, lövskogen och de öppna markerna samt att med enkla anordningar underlätta allmänhetens friluftsliv.

Syftet med reservatet ska också vara att bevara biologisk mångfald, bland annat genom att inom naturreservatet återställa och bevara värdefulla natur- och livsmiljöer för skyddsvärda arter i Holjeån och dess forsar. För att stärka områdets kvaliteter ska hinder för fiskvandring avlägsnas från vattendraget och dess omgivning.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. uppföra byggnad eller bedriva vattenkraftsproduktion,
2. utföra anordning eller anläggning annat än för friluftslivets behov enligt fastställd skötselplan,
3. bedriva täktverksamhet i någon form,
4. vidta åtgärder som ändrar yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, schakta, spränga, dränera, utfylla, plöja eller utföra annan markberedning utöver redan uppodlade markområden,
5. anordna upplag annat än tillfälliga sådana för jord- och skogsbrukets behov,
6. avverka träd eller buskar annat än i överensstämmelse med fastställd skötselplan,
7. plantera eller så barrträd samt träd och buskar som inte förekommer naturligt på orten,
8. använda kemiska bekämpningsmedel annat än på åkermark,
9. framdraga mark- och luftledning utan Länsstyrelsens tillstånd,
10. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning reservatskyltar undantagna.

Bestämmelserna skall ej utgöra hinder för åtgärder i samband med reservatets skötsel i enlighet med av tidigare Länsstyrelsen i dåvarande Kristianstads län fastställd skötselplan, ej heller för att avlägsna vandringshinder för fisk eller för drift och underhåll av befintliga ledningar tillhörande el- och teledistributör.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet, nämligen

1. utmärkning av, skyltning till och upplysning om naturreservatet
2. skötsel av området såsom bl a röjning, åkerbruk och betesdrift enligt fastställd skötselplan
3. avlägsnande av anläggningar för att skapa ett fritt vattenflöde i Holjeån
4. undersökningar i samband med dokumentation och uppföljning av miljötillståndet

C. Föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det inom naturreservatet förbjudet att

1. gräva eller på annat sätt skada fast naturföremål eller ytbildning,
2. gräva upp växter,
3. plocka blommor under tiden 1 april - 1 juli,
4. skada levande eller döda träd eller buskar,
5. avsiktligt störa djurlivet,
6. framföra motordrivet fordon inklusive moped annat än på härför upplåtna vägar,
7. rida annat än på anvisad väg,
8. tälta utom på Skåneledsrastplatsen,
9. ställa upp husvagn, campingbil eller motsvarande,
10. göra upp eld annat än på iordningställda eldstäder,
11. på ett störande sätt använda radioapparat, grammfon, bandspelare eller dylikt,
12. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning,
13. medföra okopplad hund.

Föreskrifterna under punkt C avseende allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt såvida det inte gäller åtgärd för yrkesutövning i jordbruk, skogsbruk eller fiske.

D. Skötselplan och förvaltning av naturreservatet enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

Länsstyrelsen i dåvarande Kristianstads län har meddelat föreskrifter om naturvårdsförvaltningen den 28 januari 1985 genom beslut att fastställa skötselplan för naturreservatet. Inom ramen för denna kan Länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv om förvaltningen. Enligt övergångsbestämmelserna i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken ska skötselplan, som fastställts med stöd av äldre bestämmelser, anses ha tillkommit med stöd av 3§.

Länsstyrelsen beslutar vidare om följande tillägg i skötselplanen : Anläggningar mm, som hindrar ett fritt vattenflöde, fiskvandring och förutsättningar för ett naturligt biologiskt liv i rinnande vatten, ska avlägsnas.

Beskrivning av området

Genom naturreservatet, som bildades 1985, rinner Holjeån med bl a två forssträckor. Ån slingrar tätt intill och mellan getryggsformade åsryggar. Dessa är synliga delar av en mer omfattande isälvsavlagring, som vid Östafors dyker upp som en getryggsformad rullstensås. Vegetationen är omväxlande och artrik. Skogsmarken består mest av blandlövskog med stort inslag av ädla lövträd och al. De öppna markerna består av åker, kulturbeten, torrängar och fuktängar.

Holjeån och forsarna sätter sin prägel på naturreservatet och landskapet. Det strömmande vattnet skapar förutsättningar och goda livsbetingelser för en stor art- och individrikedom av växter och djur, en artrik botten- och fiskfauna i ån och goda fiskevatten med bl a öring samt förekomst av flera sällsynta arter såsom flodpärlmussla, strömstare, försärla och den högvuxna och sällsynta ormbunken safsa (kungsbräken). Utefter ån förekommer sumpskog som domineras av al. Forsarna i Holjeån har tidigare använts för vattenkraftproduktion. Utvinning av vattenkraft upphörde för mer än ca 30 år sedan, men anläggningar och dammar finns kvar i området.

Allmänheten kan lätt nå reservatet, som också är lätt att ta sig fram i. Skåneleden passerar området med en rastplats vid Holjeån i reservatets södra del. Terrängen är dramatisk med ån, forsarna, åsryggarna och växlingen mellan öppen mark och skog.

Ärendets handläggning 1998 - 2001

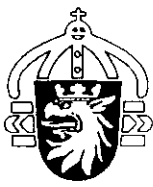
Forsarna i naturreservatet har stora naturvärden men saknar skydd. Frågan om nya bestämmelser för naturreservatet har aktualiserats inom Länsstyrelsen för att långsiktigt skydda forsarna i Östafors med tillhörande värdefulla vattenmiljöer för fisket, fauna och flora.

Kommunstyrelsen i Bromölla kommun har i juni 1998 beslutat att hos Länsstyrelsen begära att bestämmelserna i naturreservatet ändras så att forssträckorna i Holjeån bevaras. Begäran om förstärkt skydd har också inkommit från Skånes Ornitologiska förening, Nordöstra Skånes fågelklubb och Olofströmsbygdens Naturskyddsförening. Företrädare för fiskeintresset har uttryckt starka anspråk på att hinder mot ett fritt vattenflöde i Holjeån ska undanröjas.

Länsstyrelsen har den 18 juni 1998 med stöd av 11 § naturvårdslagen efter samråd med Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Blekinge län, Bromölla kommun samt Olofströms Energiservice AB meddelat interimistiskt förbud att utan Länsstyrelsens tillstånd bygga i vatten eller vidta åtgärder som ändrar vattenflödet. Beslutet gäller dock längst till och med den 1 juni 2001. Olofströms Energiservice AB har överklagat Länsstyrelsens beslut. Regeringen har den 31 mars 1999 avslagit överklagandet.

Länsstyrelsen har under 1999 och 2000 haft överläggningar med bl a Olofströms Energiservice AB, Naturvårdsverket, Bromölla kommun och Kammarkollegiet för att undersöka möjligheterna att träffa en överenskommelse om utökade föreskrifter. Länsstyrelsen har inte kunnat träffa någon uppgörelse med markägaren. Länsstyrelsen har i april 2000 kungjort och remissbehandlat ett förslag om nya bestämmelser för naturreservatet Ljungryda – Östafors Bruk. Naturvårdsverket, SGU, Bromölla kommun och Nordöstra Skånes Fågelklubb har tillstyrkt eller inte haft någon erinran mot de nya reservatsbestämmelserna, medan markägaren Olofströms Energiservice AB motsatt sig ett sådant beslut.

Olofströms Energiservice AB har i en skrivelse den 31 maj 2000 anfört bl. a. att "Även om bolaget i första hand önskar ha kvar möjligheterna att utnyttja produktionspotentialen i Östafors fullt ut skulle bevarandeintressena sannolikt kunna tillfredsställas trots en viss vattenkraftproduktion. Exempelvis skulle kraftproduktion kunna ske i enlighet med något av de idéutkast som redovisas av VEGAB Vattenenergi AB. Utkastet innebär att ca 50% av den optimala utbyggnadsvattenföringen utnyttjas i ett nytt kraftverk i samma läge som eller i närheten av läget för det befintliga nedre kraftverket. Det nedre kraftverket med tillhörande damm förutsätts

bli utrivet och marken återställd samtidigt som den övre dammen renoveras och kombineras med ett väl tilltaget omlöp för fiskvandring”.

Skäl för Länsstyrelsens beslut

Av 7 kap 5 § tredje stycket miljöbalken framgår att Länsstyrelsen får komplettera ett tidigare reservatsbeslut med nya skäl och nya föreskrifter.

Naturreservatet Ljungryda - Östafors innehåller så stora naturvärden, att området fyller de kvalitetskrav som krävs för att ingå i det europeiska ekologiska nätverket, Natura 2000. Regeringen har genom beslut den 22 december 1998 anmält ett område omfattande naturreservatet Ljungryda - Östafors till EU-kommissionen i Bryssel att ingå i Natura 2000. Detta gäller även den del av naturreservatet som är beläget i Blekinge län.

Skäl för att skapa ett fritt vattenflöde i Östafors är bland annat att :

- Ytor med strömmande och forsande vatten ökar markant, vilket gynnar den ursprungliga strömfiskfaunan och fågelarter som strömstare och forsärla, vilka för sin existens är beroende av sådan naturmiljö.
- Genom att dammar mm avlägsnas skapas fri vandringsväg för samtliga förekommande fiskarter i ån uppströms till Olofström.
- Omfattande lekområden tillgängliggörs uppströms för havsöringen och den framtida produktionen av havsöring medför en betydande ökning av öring i ån.
- Uppströms förekommande flodpärlmusslor är beroende av öringförekomst för sin fortplantning. Flodpärlmussla är en rödlistad art (sårbar), vars överlevnad inte är säkrad i landet. Flodpärlmussla är en art som ingår i annex 2 i Habitat-direktivet och som ska skyddas enligt Natura 2000.
- En ”miljövänlig” kraftstation kräver en mångdubbling av elpriset för att få lönsamhet i att enbart utvinna kraft ur överskottsvatten. Höga flöden skapar förutsättningar för naturvärden i en forssträcka.
- Olofströms Energiservice AB har under år 2000 färdigställt en fiskväg förbi det nedströms liggande kraftverket i Gonarp. För att denna investering ska kunna nyttjas fullt krävs att en fri vandringsväg skapas i ån förbi anläggningarna i Östafors.
- Skåne saknar bevarade forssträckor i vattendrag av denna storlek.

Ljungryda - Östafors ingår i område av riksintresse för friluftsliv. I länets naturvårdsprogram ingår reservatet i ett större område med höga naturvärden. Område av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar värden som utgör grund för riksintresset. Att bevara forsarna och vattenflödet i Holjeån och att skapa förutsättningar för fiskvandring i ån är ett led i att långsiktigt kunna skydda och utveckla riksintresseområdet och naturreservatet.

Området har stora värden från geologisk, biologisk, friluftslivs- och landskapsestetisk synpunkt. Holjeån och forsarna inom naturreservatet har ett särskilt stort värde både från naturvetenskaplig synpunkt och med hänsyn till vattendragets och forsarnas betydelse för friluftsliv. Starka allmänna intressen talar för att forsen och vattenfallen i Holjeån bevaras.

Olofströms Energiservice AB har tillstånd enligt vattendom från 1943 att driva vattenkraftverk i Holjeån. Utvinningen av vattenkraft i ån upphörde, när anläggningarna togs ur drift under 1960-talet. Anläggningar och dammar finns kvar i området. Vid prövning av frågor om skyddsområden enligt 7 kap miljöbalken skall hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelser får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses.

Det är enligt Länsstyrelsens uppfattning inte försvarbart att idag återuppta kraftproduktionen eller bibehålla anläggningar, som inte används och som förhindrar att de naturliga livsbetingelserna återställs i vattenområdet. En utbyggnad av forsarna för utvinning av vattenkraft är idag inte ekonomiskt lönsam eller motiverad. Utbyggnaden av forsarna saknar ur samhällets energiförsörjningsynpunkt närmast helt betydelse. En kraftutbyggnad skulle medföra att naturvärden förstörs samtidigt som förutsättningarna omintetgörs att återskapa fiskrika vatten både inom naturreservatet och uppströms. Inte heller de förslag till "försiktig utbyggnad" av Östafors som markägaren presenterat den 31 maj 2000 uppfyller kraven att långsiktigt återställa och skydda områdets naturvärden. För att trygga ändamålet med det utvidgade reservatet är det nödvändigt med en föreskrift som inskränker rättigheterna att tillgodogöra sig vattenkraft. Gällande vattendom i Östafors bör omprövas.

Länsstyrelsen konstaterar att en intresseprövning enligt 7 kap 25 § miljöbalken visar att samhällets intresse att långsiktigt skydda och bevara befintliga forssträckor med ett fritt vattenflöde i naturreservatet Ljungryda - Östafors Bruk är avsevärt mycket starkare än markägarens intresse att exploatera samma värden för vattenkraftsutvinning. Det enskilda intresset att utvinna vattenkraft bör därför vika.

Med ovan nämnda skäl och i syfte att bevara biologisk mångfald och tillgodose behovet av områden för friluftslivet samt för att skydda och återställa värdefulla naturmiljöer bör naturreservatet Ljungryda - Östafors i Skåne ges ett utökat skydd enligt 7 kap miljöbalken.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

I detta beslut har deltagit länsöverdirektör Lise-Lotte Reiter, beslutande, Johan Wagnström (fiskefunktionen), Elsa von Poehl (rättsfunktionen) och Göran Mattiasson (miljöenheten), föredragande.

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen (Miljödepartementet) enligt nedan.

Lise-Lotte Reiter

Göran Mattiasson

Bilaga

1. Hur man överklagar
2. Karta över naturreservatets avgränsning

BILAGA 1

ÖVERSIKTSKARTA

Naturreseptatet Ljungryda - Östafors Bruk
Bromölla kommun
Skåne län

Utdrag ur
Ekonomiska kartan
3E6d Blistorp och
3E6e Östad

0 200 m
Skala ca 1:10 000

